

Кривонос І.А.

Старший викладач кафедри іноземних мов

Таврійський державний агротехнологічний університет

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ (ТЕХНІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ) ДО САМОНАВЧАННЯ РОЗУМІННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА СЛУХ**

У доповіді проаналізовані шляхи організації самостійної роботи студентів зі сприйняття англійської мови на слух в поза аудиторний час.

Ключові слова: самонавчання, аудіювання, електронний навчальний курс, труднощі, слуховий бар'єр.

Key words: self-study, listening, e-learning course, difficulties, hearing barrier.

У процесі вивчення англійської мови студентами технічних спеціальностей у вищому немовному навчальному закладі, проблема організації самостійної роботи студентів посідає важливе місце в системі підготовки майбутніх фахівців з огляду оптимізації навчального процесу, з метою надання результатів діяльності як кожного студента, так й усієї групи на різних етапах навчання та досягнення максимального ефекту. Саме, ефективна самостійна діяльність студентів неможлива без оволодіння відповідними навичками й уміннями, які є притаманними іноземній мові. Підвищення активності засвоєння іноземної мови, оволодіння різними видами мовленнєвої діяльності – на все це сприяє правильно організована самостійна робота.

Водночас з розвитком інформаційних технологій, переглядом норм навчального часу, що відводиться на аудиторну й самостійну роботу студентів, вимоги до самонавчання постійно змінюються, що призводить до розробки нових методик, форм, технологій цього напрямку. Зокрема це відображено у працях В. Беспалько, Ю. Карякі, В. Козакова, Г. Железовскої, Л. Морської [1].

У дослідженнях фахівців, часто знаходимо твердження, що ключовим елементом у процесі самовдосконалення фахівця є самостійна робота, уміння самостійно здобувати необхідні знання. З огляду на це, наш вищий навчальний заклад організовує студентську самостійну роботу таким чином, щоб навчити їх засобам самостійних дій для здобуття й розуміння нової інформації, сприяти поглибленню знань, сформувати уміння й навички навчальної, наукової, пізнавальної діяльності. З метою покращення якості знань студентів і можливості доступу до освіти у форматі 7×24, в університеті запроваджено електронний навчальний курс. Це є комплекс електронних навчально-методичних матеріалів, створених для організації індивідуального та групового навчання з використанням дистанційних технологій, що базуються на інтернет-технологіях, відповідно до графіку навчального процесу нашого університету.

Розвиток самостійності студентів, їхньої здатності до самонавчання, до пізнавальної самостійності стає в наш час дуже важливим. Одним із найпоширеніших способів отримання інформації сьогодні є аудіо- та відеоматеріали, тому проблема організації самостійної роботи з розвитку навичок аудіювання студентів є надзвичайно актуальною. У 2018 році до сертифікаційних робіт з іноземних мов додано нову частину – «Аудіювання». Відтак, організація самостійної роботи з цього виду діяльності набуває особливого значення не лише для школярів, а для викладачів та їх студентів у вищих навчальних закладах. Важливим завданням є продовжити ефективно та активно використовувати аудіо-матеріали на розвиток та удосконалення навичок сприйняття англійської мови на слух, оскільки аудіювання є передумовою для оволодіння іншими видами мовленнєвої діяльності, постає необхідність працювати над розвитком аудитивних умінь безпосередньо на занятті і у поза аудиторний час. Відомо, що аудіювання є не лише одним з найважливіших мовних умінь, а й часто найменш розвиненим у студентів немовних учбових закладів й таким, що викликає труднощі.

Для студентів спеціальності «Харчові технології» нашого університету на самостійну роботу студентів припадає 50% від загальної тривалості курсу, а саме – 120 годин з 240 годин, відведених на 1 курс. Саме тому важливим завданням викладача, який є також і методичним керівником самостійної роботи студентів, є ефективне її планування і методичне забезпечення. Вирішення цих завдань передбачає використання низки підходів, запропонованих В.М. Жуковським та К.В. Сімак, таких як: *системного* (самостійна робота студента розглядається у тісній співпраці з викладачем, у зв'язку аудиторної і самостійної роботи, через взаємопов'язаний розвиток різних видів мовленнєвої діяльності), *діяльнісного* (самостійна робота студента спрямовує його залучення до активної мовної та мовленнєвої діяльності, роботу зі словниками та довідковою літературою, на використання активних та інтерактивних методів самостійної навчальної діяльності), *комунікативного* (самостійна робота передбачає підготовку студента до комунікативної діяльності та її здійснення під час самостійної роботи), *особистісного* (покликаний враховувати мотиваційну сферу студентів та їх індивідуально-психологічні особливості при роботі з навчальними матеріалами) та *культурологічного* (у процесі самостійної роботи студент має глибше пізнавати культуру країни, мова якої вивчається, через використання автентичних матеріалів) [2, С. 142].

Слухання іноземного мовлення є досить складним процесом, набагато важчим, ніж читання рівноцінного відносно мови та змісту матеріалу, що робить необхідним використання аудіовізуальних джерел інформації, насамперед відеофільмів, які дають найбільш повне уявлення про природне спілкування, як стверджує О.В. Сумбатьянц [3]: студенти бачать місце й розуміють час дії, визначають соціальні ролі, легко сприймають їх мовленнєву та немовленнєву поведінку. Використання автентичних матеріалів, як засобу навчання аудіювання, дозволяє створити ефект “занурення” студентів у іншомовне середовище й культуру країни, мова якої

вивчається, що не лише сприяє навчанню сприйняття і розуміння природної, “живої” мови, але є також сильним мотиваційним стимулом. Процес виконання завдань з аудіювання є складним і тому вимагає зосередженості та концентрації уваги студентів. Нами було апробовано використання аудіо-матеріалів інтернет-технологій студентами в поза аудиторний час та виконання ними вправ на розуміння прослуханого вдома, в аудиторії. Результати таких “домашніх” тренувань дали гарні результати. Студенти краще розуміли та зосереджувались на головному змісті прослуханого матеріалу. Зрозуміло, що виникає багато труднощів: лексико-граматичних, фонетичних. Лексичні труднощі виникають при кількісному збільшенні словникового матеріалу і його різноманітності, при вживанні слів в переносному значенні, наявності слів, які не несуть великого інформаційного навантаження, вживанні невмотивованих слів і фразеологічних зворотів. Фонетичні труднощі розмовного мовлення вважаються основними труднощами аудіювання, пов'язані з інтонацією, логічним наголосом і темпом мовлення. Ми всі чули про мовний бар'єр, страх заговорити на іноземній мові. Однак, мало хто згадує про те, що існує і слуховий бар'єр, тобто погане розуміння мови на слух. Ми пропонуємо студентам корисні поради, як самостійно навчитися розуміти англійську мову на слух, поданих методистом онлайн школи англійської мови «Інглекс» Катериною Давиденко [4]. Їх одинадцять: 1) слухати різні аудіо-матеріали регулярно, пробудити в собі інтерес, полюбити аудіювання, тоді займатися буде набагато простіше; 2) вчитися за аудіо-книгами, знайти текст запису і читати його про себе паралельно з диктором; 3) збільшувати свій словниковий запас, не забувати вивчати ідіоми і сленгові вислови, вони часто використовуються в розмовній англійській; 4) розвивати граматичні навички, знання граматики теж грає важливу роль в знятті слухового бар'єру; 5) вдосконалювати власну вимову, якщо навчитися правильно вимовляти слова, то і в чужій мові розпізнати їх буде легше, намагатися постійно копіювати вимову носія англійської мови;

б) більше говорити англійською, чути "живу" мову і звикати до того, що англійська може звучати по-різному, адже у кожної людини своя вимова, акцент; 7) думати англійською мовою, не перекладаючи дослівно почуте. Головне завдання - навчитися розуміти, про що говорять, а не розуміти кожне слово. Не потрібно мучитися роздумами про невелику прогалину в знаннях або зачувати напам'ять словник англійської мови; 8) використовувати всі можливі технічні досягнення, іноді важко розуміти англійську мову на слух, навіть якщо запис досить чіткий. Але існує функція повільного відтворення, вона є фактично в кожному новому відео- і музичному програвачі, яка дозволяє зменшувати швидкість відтворення, доки не буде чітко зрозуміла мова диктора; 9) активно шукати можливість займатися аудіюванням - по дорозі на навчання, вдома, в телефоні, планшеті і таке інше; 10) розвивати музичний слух, чим краще розвинений музичний слух, тим легше розібрати іноземну мову і самому навчитися правильно вимовляти звуки; 11) не боятися слухати, руйнувати психологічний бар'єр. Майже всі люди відчують страх перед новизною, невідомістю. Необхідно прослуховувати ті аудіо-записи, які цікавлять. Напевно, найбільшою перевагою у використанні мережі Інтернет для розвитку здатності розуміти мову, є те, що можна обирати, що прослухати і скільки разів це зробити. Крім цього, якщо слухати те, що цікаво, висока ймовірність того, що прослуховуючи запис, поповнюється словниковий запас набагато більшою кількістю слів, ніж якщо прослуховувати аудіо-записи, які не дуже цікаві. І найважливіша порада - під час прослуховування запису або під час спілкування англійською мовою, звертати увагу на ключові слова. Але варто говорити про те, що студенти, які бажають вивчити мову самостійно, повинні, по-перше, мати просто неймовірну жагу до знань, мотивацію, прагнення до перемоги і нелюдське завзяття. По-друге, готовність працювати і багато працювати! І, по-третє, мати вміння знайти для себе найефективніший спосіб вивчення мови.

Враховуючи те, що основними труднощами для сприйняття англійської мови на слух є відсутність мовного середовища в нашому навчальному закладі, викладачі кафедри іноземних мов організують додаткові заняття-консультації, засідання дискусійного клубу, кіно-клубу, ігри-вікторини та різноманітні заходи англійською мовою, для того, щоб студенти технічних спеціальностей мали змогу частіше занурюватись в атмосферу англійськомовного середовища, чути, розуміти, приймати активну участь у обговореннях не лише на практичних заняттях. Великим потенціалом для залучення студентів до вивчення англійської мови є проведення предметної олімпіади не лише університету, а і регіону, тижня англійської мови, виступи із доповідями англійською мовою на науково-технічній конференції магістрантів та студентів.

Перспективами подальших досліджень і поглиблених пошуків у цьому напрямку ми вважаємо вивчення труднощів, що виникають у студентів технічних спеціальностей під час самостійного аудіювання, та розробку комплексу вправ, спрямованих на більш ефективний розвиток окремих механізмів аудіювання для формування їх готовності до сприйняття мови без великих ускладнень та страху.

Література

1. Морська Л. І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов: [Навчальний посібник] / Л. І. Морська. – Тернопіль: Астон, 2008. – 256 с.
2. Жуковський В. М., Сімак К. В. Роль самостійної роботи студентів першого курсу у процесі формування професійної мовленнєвої компетентності під час підготовки бакалаврів мовних спеціальностей / В. М. Жуковський, К. В. Сімак // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острог : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2016. – Вип. 60. – С. 141-144.
3. Современные технологии аудирования в области профессиональной коммуникации на занятиях английского языка [Електронний ресурс] / Е. В.

Сумбатянц // Материалы науч.-метод. чтений ПГЛУ [Университетские чтения – 2010], (Пятигорск, 14–15 января 2010 г.). – Пятигорск: Изд-во ПГЛУ, 2010. – Режим доступа:

https://www.pglu.ru/information/staff/teachers/detail.php?ELEMENT_ID=10039

(Дата звернення: 24.05.2018)

4. Английский на слух: 11 актуальных советов для восприятия устной речи [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://englex.ru/10-useful-advice-on-how-to-develop-listening-skills/> (Дата звернення: 24.05.2018)